

ریشه حوادث تلخ را باید در درون جستوجو کرد

سید محمد خاتمی در دیدار جمعی از
علاقه‌مندان مسائل سیستان و بلوچستان
برای اصلاح وضع موجود پیشنهاد کرد

تن دادن به حکمرانی خوب

ادامه وضع کنونی زمینه فروپاشی اجتماعی را
بیشتر می‌کند

گروه سیاسی | «براندازی نه ممکن است نه مطلوب؛ ولی ادامه وضع کنونی هر لحظه زمینه‌های فروپاشی اجتماعی را بیشتر می‌کند.» این عبارت را شاید بتوان چالش‌برانگیزترین بخش از اظهارنظر روز گذشته سید محمد خاتمی دانست، عبارتی که بخش ابتدایی آن ذیل کلماتی چون «براندازی نه ممکن است نه مطلوب» با شدیدترین نقدها از سوی براندازان مواجه شد و بخش دوم آن با عبارتی چون «ادامه وضع کنونی هر لحظه زمینه‌های فروپاشی اجتماعی را بیشتر می‌کند.» مورد شدیدترین تخریب‌ها و حملات طیف‌های تند جناح راست در ایران قرار گرفت. شیخ‌الرئیس اصلاحات اما با آگاهی از تبعاتی که ممکن است، اظهاراتش در فضای عمومی به جای بگذارد، تلاش کرد بر همان گفتمانی پافشاری کند که با استفاده از آن توانست حماسه دوم خرداد 76 را پایه‌ریزی و نوع تازه‌ای از نظام حکمرانی را تصویرسازی کند. مدلی که از بطن آن یکی از باثبات‌ترین دوران اقتصادی در کشور شکل گرفت، سیاست تنش‌زدایی در سطح بین‌الملل دنبال شد، بهار مطبوعات و رسانه‌ها از راه رسید و اِل‌مان‌های مشارکتی ایرانیان در بالاترین سطوح قرار گرفت. مبتنی بر این سابقه است که خاتمی از خود اصلاحی سیستم سخن می‌گوید و از ضرورت شنیدن صدای مخالفان صحبت می‌کند. او تاریخ پر فراز و نشیب ایران را نشانه‌ای از هویت قوام‌یافته این مردم می‌داند و با تشریح ویژگی‌های يك حاکمیت مطلوب، تلاش می‌کند

نسبت «وضعیت موجود» با آنچه که «باید باشد» را نظیرسازی کند. رییس دولت اصلاحات معتقد است، «ریشه حوادث تلخ را باید در درون جستوجو کرد» و آن را ناشی از «سازوکار و شیوه پراشتباه و نادرست حکمرانی» دانست. او در عین تشریح مشکلات، راهکار نیز ارائه می‌کند و چاره کار را شناخت ویژگی‌های حکمرانی خوب و تن دادن به آن عنوان می‌کند. سید محمد خاتمی در دیدار جمعی از خیراندیشان مطلع و علاقه‌مند به مسائل سیستان و بلوچستان گفت: کم‌هزینه‌ترین و پرفایده‌ترین راهکار که نتیجه آن ثبات و پیشرفت و بازسازی اعتماد از دست رفته بخش مهمی از جامعه از حکومت است، خود اصلاحی نظام است، هم در ساختار، هم رویکرد و هم رفتار؛ امری که همواره از سوی خیرخواهان گفته و پیشنهاد شده است ولی ظاهراً حتی نیاز به شنیده شدن آن احساس نمی‌شود چه رسد به عمل کردن آن. به گزارش خاتمی مدیا در متن کامل سخنان رییس دولت اصلاحات آمده است: «به نام خدا؛ ایران عزیز که در طول تاریخ، تندبادهای سهمگینی را از سر گذرانده است و افتان و خیزان تاریخ پردرد و رنج و البته افتخارآمیز خود را رقم زده است این روزها حال خوشی ندارد و بدخواهان و دشمنان از بیرون و درون پیشرفت و سربلندی آن را مورد تهدید قرار داده‌اند ولی جسم مجروح و روح آزرده آن چشم به آینده بهتر دوخته است. با افسوس و درد و دریغ از آنچه این روزها بر میهن و ملت می‌گذرد و جان باختن ده‌ها انسان که در میان آنها کودک و نوجوان کم نیست و عرض تسلیت به ملت شریف به خصوص بازماندگان و آرزوی سلامتی برای آسیب‌دیدگان، از گزارش جامع و آسیب‌شناسانه شما بزرگواران از حوادث سیستان و بلوچستان و علل و عوامل پدیدآمدن آنها و احیا نمودن راه درمان و برون‌رفت از بحران تشکر می‌کنم و تقاضا دارم این مطالب را به اطلاع دست‌اندرکاران امور برسانید و بر مسوولان نیز فرض است که علاوه بر تحلیل‌ها و گزارش‌هایی که از مجاری رسمی می‌رسد از طریق مجاری بی‌طرف و خیرخواه در جریان امور قرار گیرند. در مورد سیستان و بلوچستان مظلوم و عزیز و آنچه این روزها بر آن گذشته است چند نکته را عرض می‌کنم:

اولاً: عزل يك مسوول (هرچند بسیار دیر) کار درستی بود و انتظار اینست که در برخورد با کسانی که مقصود دست‌کم سرعتی به خرج داده می‌شد که متأسفانه در برخورد با معترضان می‌شود.

ثانیا: همه مسببان و برنامه‌ریزان و تخلف‌کنندگان مورد بازخواست و برخورد قرار گیرند.

ثالثاً: در وطن‌خواهی و نجات مردم بزرگوار استان به خصوص قوم اصیل و محترم بلوچ تردیدی نیست. امری که در مقاطع مختلف بروز و ظهور

کرده است و نیز محرومیت‌هایی که این استان از آن رنج می‌برد بر کسی پوشیده نیست.

رابعا: در حوادث اخیر نیز بر این استان و به خصوص بخش بلوچ آن ستم و جفای مضاعف رفت که لازم است هرچه زودتر مردم منطقه که هم رنج محرومیت و هم ستم اشرار را بیش از دیگران احساس و تحمل کرده‌اند مورد استمالت قرار گیرند و نیز آسیبی که به خصوص به لحاظ روحی و حیثیتی به این مردم رسیده است تا آنجا که ممکن است جبران شود.

چنانکه بارها گفته‌ام و گفته‌اند ریشه حوادث تلخ را باید در درون جست‌وجو کرد و آن را ناشی از سازوکار و شیوه پر اشتباه و نادرست حکمرانی دانست و چاره کار نیز شناخت ویژگی‌های حکمرانی خوب و تن دادن به آن است.

حکمرانی خوب ویژگی‌هایی دارد که از جمله مهم‌ترین آنها شناخت (یا به رسمیت شناختن) حقوق ملت و رعایت آزادی‌های اساسی به خصوص زمینه‌سازی اعمال حق شهروندی شهروندان که اعضاء يك ملتند و ملت از گرایش‌ها، قومیت‌ها، سلیقه‌ها و حتی مذاهب تشکیل شده است و نیز تامین ثبات و امنیت کشور با حضور و کمک خود مردم که صاحب اصلی کشور و حکومتند و به خصوص حکمرانی خوب آنست که پیشران کشور به سوی توسعه همه‌جانبه توأم با عدالت باشد. وقتی این ویژگی‌ها بود حکمرانی خوب هم خواهد بود و هرکدام از اینها که نباشد حکمرانی را باید حکمرانی بد دانست.

البته بیگانگان و بدخواهان و دشمنان عزت ملت و استقامت و پیشرفت کشور بیکار نمی‌نشینند ولی نقش و کار آنها بیشتر بهره‌برداری سوء از نارضایتی مردم و تلاش برای سوق دادن این اعتراض‌ها به سوی ناآرامی است و حتی ابزار قرار دادن خون و رنج مردم برای نیل به مقاصد شومی است که دارند.

ندیدن یا انکار وضع بدی که به نام زندگی بر مردم تحمیل می‌شود نارضایتی را از بین نمی‌برد و اگر چشم‌اندازی به سوی بهبود اوضاع نباشد نارضایتی همراه با یأس و احیانا به آشوب علیه آنچه هست مبدل می‌شود.

اولین گام اصلاح نه تنها به رسمیت شناختن حق اعتراض بلکه استقبال از آن است. اینکه هر اعتراضی، اغتشاش معرفی شود و برخورد خشن و سخت با آن توجیه گردد مشکل را بیشتر می‌کند. از سوی دیگر در جهان و فضایی به سر می‌بریم که وضع گریزناپذیر ارتباطات در آن زمینه بهره‌برداری سوء از نارضایتی‌ها و استفاده ابزاری از آن برای رسیدن به مقاصد شوم را آسان کرده است.

براندازی نه ممکن است نه مطلوب؛ ولی ادامه وضع کنونی هر لحظه

زمینه‌های فروپاشی اجتماعی را پهن‌تر و بیشتر می‌کند. در يك کلام: کم‌هزینه‌ترین و پرفایده‌ترین راهکار که نتیجه آن ثبات و پیشرفت و بازسازی اعتماد از دست رفته بخش مهمی از جامعه از حکومت است، خود اصلاحی نظام است، هم در ساختار، هم رویکرد و هم رفتار؛ امری که همواره از سوی خیرخواهان گفته و پیشنهاد شده است ولی ظاهراً حتی نیاز به شنیده شدن آن احساس نمی‌شود چه رسد به عمل کردن آن. در حوادث اخیر آنچه چشم‌گیر است حضور زنان، جوانان و حتی نوجوانان معترض در عرصه است. نگوییم تعداد آنها زیاد نیست بگوییم و بدانیم که بخش بزرگی از جامعه در اصل ناراضی با معترضان شریکند و دل بخش‌های مهمی از جامعه به خصوص نخبگان و انبوهی از نیروهایی که بر خشونت پرهیزی و اعتراض مدنی تاکید داشته‌اند با آنها است و نمونه آن را در دانشگاه‌های کشور می‌بینیم که این‌بار همدلی و همراهی استادان با دانشجویان بیشتر است و متأسفانه هم استاد و هم دانشجو تحت فشار قرار می‌گیرند.

اعتراض گرچه با مرگ ناگوار خانم مهسا امینی دختر خانم کرد سنی آغاز شد ولی خوشبختانه در اثر هوشیاری مردم و به رغم تلاش مذبوحانه‌ای که به خصوص از خارج هدایت می‌شد، اعتراض رنگ و بوی قومی و مذهبی نگرفت و صدای تجزیه طلبی که مورد خواست دشمنان است شنیده نشد. ولی بپذیریم که محرومیت که همه جا هست در نواحی مرزی که بیشتر سکونت گاه اقوام مختلف است و نیز برای زنان و جوانان بیشتر است و از اولویت‌های حکمرانی خوب تلاش مضاعف برای رفع این محرومیت‌های مضاعف است. در مورد ترکیب جامعه به خصوص ویژگی‌های نسل جوان اگر به پیمایش‌ها و پایش‌های ارزنده‌ای که از سال 79 به بعد چندبار صورت گرفته است در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها توجه نمی‌شود دست‌کم مسوولان به آخرین مطالعه دولتی درباره اعتراض‌ها و تصوراتی که از حاکمیت در نسل جدید وجود دارد و آن را منشأ مجموعه‌ای از ممنوعیت‌ها و محرومیت‌ها (به جای گره‌گشایی و همدلی) می‌دانند رجوع کنند. پژوهشی که در شماره اخیر ماه نگار راهبردی «دیدبان امنیت» نشر یافته است، و مقایسه شود داده‌های این پژوهش با آنچه در تحلیل نهادهای امنیتی آمده است و نیز مطالب و مواضعی که مسوول وزارت علوم با دانشجویان و دانشگاهیان داشته و مواضع نظیر آن تا فاصله نجومی آنها دریافته شود. نسل جدید که جهان ویژه خود را دارد سرمایه بزرگ امروز و فردای ما است. اگر نمی‌خواهیم یا نمی‌توانیم تقاضاهای او را برآورده کنیم دست‌کم ذهنیت، امید و اعتراض او را بفهمیم. فهمیدن گام نخست تفاهم و حرکت به سوی همدلی و اقناع متقابل است.»

نسل جدید که جهان ویژه خود را دارد سرمایه بزرگ امروز و فردای
ما است
اعتراض گرچه با مرگ ناگوار خانم مهسا امینی دختر خانم کرد سنی
آغاز شد ولی خوشبختانه در اثر هوشیاری مردم رنگ و بوی قومی و
مذهبی نگرفت
هم استاد و هم دانشجو تحت فشار قرار گرفته اند
کم هزینه ترین و پرفایده ترین راه کار خود اصلاحی نظام است
اولین گام اصلاح نه تنها به رسمیت شناختن حق اعتراض بلکه
استقبال از آن است
ریشه حوادث تلخ را باید در درون جستجو کرد و آنرا ناشی از
سازوکار و شیوه پر اشتباه و نادرست حکمرانی دانست

روزنامه: 1401 24